

Біляєва К. В., студентка
Бережна О. О., ст. викл.
Запорізький національний технічний університет

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ

Стрімкий розвиток науки і техніки, сучасних інформаційних технологій, значні зміни в житті суспільства, а саме відкритість кордонів, інтенсифікація процесів міжкультурної комунікації диктує необхідність всебічного опису, вивчення і аналізу нових пластів термінологічної лексики. Незважаючи на систематичну і цілеспрямовану роботу в галузі дослідження термінологічних систем, окремі термінології досі недостатньо вивчені спеціалістами у галузі лексикології. Зокрема, це стосується електротехнічної термінології, яка відноситься до числа найбільш великих і складних терміносистем.

Час та прогрес не стоять на місці і сучасна електротехнічна термінологія перебуває в постійній динаміці – розвивається, оновлюється, вдосконалюється відповідно до розвитку самої електротехнічної галузі. До того ж, у світі з'являються новітні технології з цієї галузі, пристрої, деталі, які потребують термінологічної номінації та фіксування в лексиконі цієї галузі знань.

Під терміном, зазвичай, розуміється мовний засіб вираження спеціального поняття. О. С. Ахманова визначає термін як «слово чи словосполучення спеціальної (наукової, технічної і т.п.) мови, яке створене, отримане чи запозичене для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів» [2]. В. І. Карабан визначає термін як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки; науково-технічні терміни становлять суттєву складову науково-технічних текстів [4, с. 54].

В. П. Даниленко також дотримується точки зору, що «термін – це слово (чи словосполучення) спеціальної сфери застосування, яке називає спеціальне поняття» [3].

А. Я. Коваленко за структурою виділяє наступні типи термінологічних одиниць [6, с. 258]: прості – *image* – зображення; *number* – кількість; похідні – *adaptation* – адаптація; складні – *thresholding* – порогова обробка; *electromagnetism* – електромагнетизм;

багатокомпонентні терміни (*circle radon transformation* – кругове перетворення Радону).

Давайте розглянемо ці типи термінологічних одиниць. *Прості терміни* – це слова, які складаються лише з однієї основи з афіксами чи без них, наприклад: *hue, image*. *Непохідним* називається слово, яке не утворене від іншого слова, а відтворюється у нашій свідомості цілісно, наприклад: *detect, form*. *Похідним* називається слово, що утворене від іншого слова або на базі інших слів за існуючими у мові зразками (схемами): *formation, detection* та інші.

Розглянемо простий термін на прикладі: *The proposed method results into over-segmented WBCs and the testing image set does not include overlapped, edge touching cells, якe перекладемо наступним чином – Запропонований метод отримує надмірно сегментовані білі кров'яні клітини, а безліч досліджувальних зображень не включає перехресні клітини та ті, які торкаються краю* [7, с. 1]. Термін *method* за будовою є простим, оскільки складається з однієї основи і належить до непохідного терміна. Цей термін був перекладений, використовуючи метод транскодування, тобто ми переклали термін шляхом відтворення його форми за допомогою букв мови перекладу.

Detection of WBC has been considered as circle fitting problem in and electromagnetism-like optimization algorithm has been used – Виявлення білих кров'яних тілець вважається проблемою при наближенні за допомогою кола, і використовується алгоритм оптимізації типу електромагнетизм [7, с. 1]. У даному реченні простий термін *detection* перекладається за допомогою добора словникового відповідника.

Особливо широко використовують у термінології складні слова. Згідно І. В. Арнольду, *складним словом* називається поєднання двох або, рідше, трьох основ, що функціонують, як одне ціле і які виділяються у складі речення як особлива лексична одиниця, завдяки своїй цілісності, а саме: орфографічно (злитим або дефісним написанням), фонетично (об'єднуючим наголосом), а також синтаксично [1, с. 85]. Розглянемо приклад: *The gray-scale image X has been obtained as $X = 0.299X^{(1)} + 0.587X^{(2)} + 0.114X^{(3)}$* – **Напівтонове зображення** *X* було отримано як $X = 0.299X^{(1)} + 0.587X^{(2)} + 0.114X^{(3)}$ [7, с. 2]. Слово *gray-scale image* за будовою є складним терміном, бо складається з декількох слів. Перекладаючи цей термін використовувався метод добору словникового відповідника. У реченні *Erosion operator (disk shaped structuring element of size 5) has been used to minimize the noise and the non-relevant structures in the resulting image* [7, с. 2] – **Операція ерозії** (структурний елемент із розміром 5 у вигляді диску) використовується для мінімізації шуму та невідповідних структур у кінцевому зображенні – слово *operator* перекладено шляхом заміни, тобто ми замінили форму слова з оператор на операція, а також спосіб *перестановки*, тобто замінили розташування мовних елементів в тексті перекладу порівняно з текстом оригіналу,

слів, словосполучень, частин складного речення (*Erosion operator* – Операція ерозії). Словосполучення *non-relevant structures* – не релевантні структури перекладаємо методом калькування.

У галузі електротехніки доволі часто використовують багатокомпонентні терміни (*circle radon transformation* – кругове перетворення Радону). *Багатокомпонентний термін* – це термін, що складається з декількох компонентів (за кількістю терміноелементів можна виділити двокомпонентні, трикомпонентні та полікомпонентні терміносполучення: *intensity model* – модель яскравості; *cell detection* – виявлення клітин, *sound level meter* – шумомір, *door-lock warning lamp* – контрольна лампа, яка сигналізує про те, що двері відчинено). Розглянемо на прикладі: *Contrast enhancement (using intensity stretching techniques) and segmentation (based on hue, saturation, intensity model) improve the visibility and decompose the leukemia images into blast and nucleus parts.* – Підвищення контрастності (за допомогою методів збільшення інтенсивності) та сегментація (на основі тону, насиченості, моделі інтенсивності) покращують видимість і розділяють зображення клітин при лейкемії на бластні та ядерні сегменти [7, с. 1]. Термін *intensity model* – модель інтенсивності перекладено, використовуючи методи транскодування та заміни (змінено порядок слів). In [5], *blood cells segmentation has been proposed using a variant of watershed transform i.e, minimum area watershed and circle radon transformation (CRT)* – У [5] була запропонована сегментація кров'яних клітин, використовуючи варіант трансформації по вододілу, тобто мінімальну ділянку вододілу та **кругове перетворення Радону** [7, с. 1]. Цей термін перекладений способом калькування.

Отже, у нашому дослідженні складні та багатокомпонентні терміни займають найбільшу частину. Ми дослідили лексику галузі електротехніки за структурою і встановили, що вони поділяються на прості, похідні, складні та багатокомпонентні, а також дослідили способи їхнього перекладу. Переклад термінології здійснюється за допомогою таких міжмовних трансформацій, як: лексичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні. Одним із найпростіших та найпоширеніших засобів перекладу терміна є прийом *транскодування* (наприклад, *diode* – діод) [6, с. 75]. Іншим поширеним засобом перекладу, який найчастіше застосовується при перекладі складних за структурою термінів, є *калькування* (*input image* – вхідне зображення) [6, с. 76].

Для випадків, коли неможливо знайти точний еквівалент конкретному терміну, або ж коли застосування інших засобів недоречно, використовують такі прийоми перекладу, як конкретизація, генералізація, добір словникового відповідника та заміна (*Erosion operator* – Операція ерозії).

Література

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. М. : Высшая школа, 1986. 295 с.
2. Ахманова О. С. Очерки по общей и русской лексикологии. М., 1957. 157 с.
3. Даниленко В. П. Семантическая структура специального слова и ее лексикографическое описание. Свердловск, 1991. 155 с.
4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: учбовий посібник. Вінниця : Нова Книга, 2001. 303 с.
5. Кащишин Н. В. Структурна диференціація та функціонування термінологічних одиниць в англomовному дискурсі // Нова філологія. 2009. № 36. С. 260-264.
6. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : навчальний посібник. К. : Інкос, 2001. 320 с.
7. Komal N. S., Mohsin M. R., Ghafoor A., Naima I. Overlapping White Blood Cells Detection Based on Watershed Transform and Circle Fitting. Islamabad : National University of Science and Technology (NUST), COMSATS Institute of Information Technology, 2017. 5 p.